

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 3 września 2020 roku, Sąd Rejonowy w Zgierzu w sprawie z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. przeciwko D. S. i E. S. o zapłatę:

1. oddalił powództwo;

1. zasądził od (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz D. S. i E. S. solidarnie kwotę 3617 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu orzeczeniu apelujący zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 230 k.p.c. i art. 321 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nieprawidłowym i nieuzasadnionym poczynieniu w zaskarżonym wyroku ustalenia o tym, że warunki zmienności oprocentowania zawarte w treści przedmiotowej umowy nie były uzgadniane indywidualnie z pozwanymi i na ich treść pozwani nie mieli rzeczywistego wpływu, w sytuacji gdy zagadnienie to nie było przedmiotem postępowania dowodowego albowiem pozwani nie podnieśli żadnego zarzutu w tym przedmiocie, co zarazem wykluczało możliwość przyjęcia, o występowaniu w przedmiotowej umowie niedozwolonego postanowienia umownego;

2. naruszenie przepisu postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, tj. art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie na skutek inicjatywy dowodowej powoda, co skutkowało nieprawidłowym ustaleniem stanu faktycznego sprawy i przyjęciem, że ustalenie na podstawie klauzuli punktu 8 ust. 2 przedmiotowej umowy obowiązującej stopy procentowej oprocentowania kredytu było pozostawione dowolnej ocenie/dyspozycji kredytodawcy z uwago na to, że nie określa ona zakresu i kierunku zmiany oprocentowania, w sytuacji gdy dokonywana zmiana wysokości oprocentowania uzależniona została od zakresu i kierunku zmiany przesłanek obiektywnych, o których pozwani było poinformowani oraz powód nie mógł kształtować wysokości oprocentowania w sposób sprzeczny i oderwany od sytuacji ekonomicznej na rynku finansowym oraz obowiązującej wysokości odsetek maksymalnych;

3. naruszenie prawa materialnego, tj. art. 385¹ § 1 i 3 k.c. oraz art. 69 ust. 2 pkt 5 w zw. z art. 76 ustawy – Prawo bankowe i w zw. z art. 58 § 1 k.c. poprzez nieprawidłowe uznanie, że klauzula wysokości oprocentowania przedmiotowego kredytu stanowi niedozwolone postanowienie umowne oraz jest sprzeczna z tymi przepisami prawa bezwzględnie obowiązującego, co zarazem uzasadniać miało przyjęcie wniosku o nieważności umowy w całości, mimo wystąpienia – w okolicznościach sprawy – stanu natychmiastowej wymagalności roszczenia wywodzonego z zawartej umowy kredytu, na skutek skutecznego jej wypowiedzenia.

Wobec podniesionych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 poprzez uwzględnienie żądań powództwa w całości i w pkt 2 poprzez solidarne zasądzenie od pozwanych a rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem I instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu, według norm przepisanych, a także solidarne zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w tym postępowaniu, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację pozwani wnieśli o oddalenie apelacji powoda w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanych zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm prawem przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

A pelacja powoda jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Ustalenia faktyczne Sądu I instancji, istotne dla rozstrzygnięcia, nie budzą żadnych wątpliwości. Stąd te ustalenia, jak i poczynione przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wywody prawne Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Wbrew stanowisku apelującej Sąd I instancji nie dopuścił się żadnych uchybień, które musiałyby skutkować koniecznością zmiany, bądź uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

Zarzut naruszenia art. 230 k.p.c. i art. 321 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługuje na uwzględnienie.

Apelujący zarzuca, że pozwani nie podnieśli żadnego zarzutu w przedmiocie braku indywidualnego uzgodnienia warunków zmienności oprocentowania zawartego w treści przedmiotowej umowy, zatem Sąd błędnie poczynił w tym zakresie ustalenia. Tymczasem w piśmie z dnia 25 lutego 2020 roku pozwani podnieśli, że „zawarta umowa zawiera klauzulę abuzywną, która skutkuje nieważnością całej umowy”. Dalej pozwani odnieśli się do pkt 8 zawartej umowy, wskazując iż to właśnie to postanowienie umowne jest nieważne. Należy podkreślić, iż warunkiem uznania klauzuli za abuzywną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. jest ustalenie, że postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie zostały uzgodnione indywidualnie. Skoro zatem pozwani wprost wskazali na abuzywność postanowienia umownego, w sposób dorozumiany wyrazili swój pogląd, iż postanowienia te nie zostały z nimi indywidualnie uzgodnione. Natomiast odnosząc się do treści art. 385¹ § 4 k.p.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Skoro zatem pozwani wskazali na abuzywność postanowienia zawartego w punkcie 8 zawartej umowy, a w konsekwencji na brak jego indywidualnego postanowienia, to na stronie powodowej ciążyło udowodnienie twierdzeń przeciwnych, czemu strona powodowa nie podolała.

Zarzut obrazy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. należy uznać za nietrafny.

Zgodnie z art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów, według własnego przekonania na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Nie sposób zgodzić się z twierdzeniem apelującego, iż Sąd Rejonowy dokonał dowolnej w miejsce swobodnej oceny dowód. Sąd I instancji w sposób pełny odniósł się do dowodów zebranych w toku postępowania, czemu dał wyraz w treści uzasadnienia. Sąd wskazał, na jakich dowodach oparł się ustalając stan faktyczny. W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew twierdzeniom powoda, Sąd Rejonowy prawidłowo ocenił, że ustalenie na podstawie punktu 8 ust. 2 umowy obowiązującej stopy procentowej oprocentowania kredytu było pozostawione dowolnej ocenie kredytodawcy z uwagi na to, że nie określa zakresu i kierunku zmiany oprocentowania. W myśl punktu 8 ust. 2 zawartej umowy kredytu odnawialnego, stopa procentowa kredytu może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku zmiany co najmniej jednego z parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego wskazanych enumeratywnie w umowie. Należy zwrócić uwagę, że w umowie użyto sformułowania „może ulegać”, zatem już sama konstrukcja wskazanego postanowienia umownego wskazuje na jego niejednoznaczny charakter i pozostawienie decyzji co do dokonywania zmian podmiotowi udzielającego kredytu. Brak imperatywnego stwierdzenia, że w razie zaistnienia konkretnych przesłanek oprocentowanie kredytu „ulega zmianie” prowadzi do sytuacji, gdy konsument nie może mieć pewności, że w przypadku zaistnienia warunków do obniżenia stopy procentowej kredytu, bank obniży oprocentowanie, gdyż sformułowanie „może ulegać” pozostawia w tej kwestii dowolność podejmowania decyzji przez kredytodawcę. Tym samym wniosek Sądu Rejonowego o dowolności oceny/ dyspozycji kredytodawcy w zakresie dokonywania zmian wysokości oprocentowania kredytu, jest w pełni uzasadniony.

Odnosząc się do ostatniego zarzutu apelacji, tj. naruszenia dyspozycji art. 385¹ § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 5 w zw. z art. 76 ustawy Prawo bankowe i art. 58 § 1 k.c., zarzut ten należy ocenić jako niezasadny.

Na wstępie rozważań należy stwierdzić, podzielając w tym zakresie pogląd Sądu Najwyższego, że wprowadzenie samo zastrzeżenie przez bank zmiennej stopy procentowej kredytu nie stanowi niedozwolonej klauzuli wzorca umownego w rozumieniu art. 385¹ k.c., niemniej sposób określenia przez bank warunków zmiany procentowej kredytu podlega ocenie z punktu widzenia konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla kontrahenta określenia tych warunków (tak postanowienie SN z 21 grudnia 2011 r., I CSK 310/11, LEX nr 1108504).

Stosownie do treści art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy Prawo bankowe umowa kredytu powinna określać wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany. Bank nie ma przy tym samodzielności w podejmowaniu decyzji o zmianie wysokości oprocentowania. Jego modyfikacje następują na skutek zmiany przyjętych wskaźników, które mają charakter obiektywny w stosunku do stron (inflacji, walutowych itp.). Przesłanki zmiany oprocentowania muszą też być ściśle sprecyzowane (zob. Komentarz do art. 69 Pr.B., red. Sikorski 2015, Legalis i powołane tam orzecznictwo: orz. SN z 19.5.1992 r., III CZP 50/92, OSP 1993, Nr 6, poz. 119; orz. SN z 22.5.1991 r., III CZP 15/91, OSNCP 1992, Nr 1; orz. SN z 6.3.1992 r., III CZP 141/91, OSNC 1992, Nr 6, poz. 90; wyr. SN z 4.11.2011 r., I CSK 46/11, MoPB 2012, Nr 5, s. 32-35). Art. 76 pkt 1 Prawa bankowego ma taką samą treść normatywną, wskazuje jedynie, że warunki zmiany stopy oprocentowania kredytu należy określić w umowie w razie stosowania zmiennej stopy oprocentowania.

Warto w tym miejscu odwołać się też do wyroku z dnia 19 marca 2015 r. (IV CSK 362/14 OSNC-ZD 2016/3/49), w którym Sąd Najwyższy wyraźnie opowiedział się przeciwko uznaniu, że norma art. 69 ust. 2 pkt 4a Pr.B. jest przepisem dyspozytywnym (a ściślej normą o takim charakterze). Sąd Najwyższy podkreślił, że „główna funkcja takiej normy polega na uzupełnieniu treści stosunku prawnego w zakresie nieuregulowanym przez strony. Charakteryzuje się specyficzną techniką legislacyjną w postaci zwrotów: "w braku odmiennego zastrzeżenia", "w braku odmiennej umowy", "chyba, że umowa stanowi inaczej". Nadto norma taka uzupełniając stosunek prawny wprowadza konkretne rozwiązanie. Tymczasem po pierwsze art. 69 ust. 2 pkt 4a Prawa bankowego nie stwarza stronom możliwości innego rozwiązania, ponieważ w przypadku kredytów denominowanych lub indeksowanych określenie jasnych zasad dokonywania przeliczeń stanowi element przedmiotowo istotny umowy. Po drugie norma ta zawiera tylko obowiązek zamieszczenia tego postanowienia nie statuuje jego treści”.

Rozważania te są istotne, gdyż można je odnieść do art. 69 ust. 2 pkt 5 Prawa bankowego, który również nie jest normą o charakterze dyspozytywnym. Przepis ten należy zaliczyć do norm bezwzględnie obowiązujących, które nie dają stronom możliwości wyboru postępowania. Dodatkowo przepis ten uzupełnia art. 76 pkt 1) Prawa bankowego, który zawiera wyraźny nakaz określenia warunków zmiany oprocentowania w razie stosowania stopy zmiennej.

Powszechnie uważa się, że zmiana stopy oprocentowania kredytu nie może być pozostawiona swobodnej ocenie banku. Warunki zmiany stopy oprocentowania powinny być dokładnie określone w umowie i zależeć od zaistnienia konkretnych przesłanek. Przy czym także konkretne przesłanki powinny być określone w sposób pozwalający na późniejszą sądową kontrolę postanowień umownych dotyczących zmiany stóp oprocentowania i nie powinny podlegać swobodnej ocenie banku (por. Komentarz do art. 76 Prawo bankowe red. Gronkiewicz-Waltz 2013, wyd. 1, Legalis i powołana tam literatura: W. Srokosz, w: Prawo bankowe, red. E. Fojcik-Mastalska, s. 221). Klauzula zmiennego oprocentowania nie może mieć charakteru blankietowego, lecz powinna dokładnie wskazywać czynniki (okoliczności faktyczne) usprawiedliwiające zmianę oprocentowania oraz relację między zmianą tych czynników a rozmiarem zmiany stopy oprocentowania kredytu, określając precyzyjnie wpływ zmiany wskazanych okoliczności na zmianę stopy procentowej, a więc kierunek, skalę, proporcje tych zmian (zob. wyrok SN z 4 listopada 2011 r., I CSK 46/2011). Istnieje potrzeba uwzględniania w umowie kredytowej nie tylko okoliczności od istnienia, których ma być uzależniona zmiana wysokości oprocentowania, ale i mechanizmu, w jaki przekładają się one na tę zmianę (wyrok SN z 29 października 2010 r., I CSK 699/2009). Sposób określenia przez bank warunków zmiany procentowej kredytu podlega ocenie z punktu widzenia konsumenta i w tym zakresie banki powinny zachować szczególną staranność w odniesieniu do precyzyjnego, jednoznacznego i zrozumiałego dla kontrahenta określenia tych warunków (postanowienie SN z 21 grudnia 2011 r., I CSK 310/2011, Lex nr 1108504).

W świetle powyższych rozważań trudno uznać by powód zrealizował w pkt 8 ust. 2 umowy kredytu odnawialnego ustawowy wymóg określenia konkretnych warunków zmiany stopy oprocentowania kredytu. Zgodnie z powołanym postanowieniem umownym „stopa procentowa kredytu może ulegać zmianom w okresie obowiązywania umowy w przypadku zmiany co najmniej jednego z następujących parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego: a) oprocentowanie lokat międzybankowych (stawek (...)/WIBOR), b) rentowności bonów skarbowych i obligacji Skarbu Państwa, c) zmiany stóp procentowych NBP, oraz w zakresie wynikającym ze zmiany tych parametrów.” Jak wyżej zasygnalizowano, posłużenie się w treści klauzuli sformułowaniem „może ulegać zmianom w okresie trwania Umowy”, powoduje, iż kredytodawca może dokonywać zmiany oprocentowania według własnego uznania i w dowolnie wybranym momencie, a co za tym idzie, jest uprawniony do wprowadzania zmian wysokości oprocentowania w sposób niekorzystny dla kredytobiorcy. Tak sformułowane postanowienie stwarza kredytodawcy możliwość dokonywania wyłącznie takich zmian, które będą uwzględniać ekonomiczny interes jedynie kredytodawcy w odpowiednim dla pozwanego czasie. W przypadku zmiany parametrów finansowych w sposób korzystny dla konsumenta, pozwany nie jest zobowiązany do wprowadzenia odpowiednich zmian w zakresie wysokości oprocentowania kredytu. Jako przykład wskazać można tu sytuację, w której nastąpi zmniejszenie stóp procentowych NBP, a bank bądź nie obniży oprocentowania kredytu bądź wręcz go zwiększy. Kwestionowane postanowienie nie wskazuje bowiem, w jakim kierunku następować będzie zmiana stopy procentowej kredytu w przypadku zmiany parametrów finansowych. Treść tej klauzuli zamieszczonej w oferowanym konsumentom wzorcu umowy kredytu nie wskazuje w sposób konkretny i precyzyjny przesłanek, których zaistnienie warunkować będzie zmianę wysokości oprocentowania kredytu. Wymienione w kwestionowanym postanowieniu okoliczności, od których uzależniona została zmiana wysokości oprocentowania kredytu, charakteryzują się na tyle wysokim stopniem ogólności, iż uniemożliwiają kredytobiorcy faktyczną ocenę tego, czy ewentualne zmiany wysokości oprocentowania wprowadzone zostały przez pozwanego w sposób należyty. Brak oparcia przesłanek zmiany wysokości oprocentowania kredytu na zobiektywizowanych podstawach nie daje zatem kredytobiorcy możliwości weryfikacji, czy zmiana wysokości oprocentowania dokonana decyzją kredytodawcy była uzasadniona (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 10 lutego 2012 r., VI ACa 1460/11, Legalis nr 440217).

Powyższe rozważania prowadzą do konkluzji, że sprzeczność z ustawą pkt 8 ust. 2 umowy polega na tym, że omawiana klauzula nie realizuje nakazu określenia w sposób konkretny warunków zmiany oprocentowania, wymaganego przez normy bezwzględnie obowiązujące (*ius cogens*). Zastosowanie przez pozwanego ogólnikowych pojęć, których rzeczywista treść nie poddaje się rzetelnej weryfikacji sprawia, że § 11 ust. 2 umowy kredytu należy uznać za sprzeczny z art. 69 ust 2 pkt 5 w zw. z art. 76 Prawa Bankowego, a w konsekwencji nieważny na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Sąd Okręgowy w pełni podziela rozważania Sądu Rejonowego w przedmiocie uznania bezwzględnej nieważności całości umowy (art. 58 § 1 k.c.) w związku z naruszeniem art. 69 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. prawo bankowe, to jest przepisu nakazującego zawarcie umowy kredytu w formie pisemnej i określenia w niej wysokości oprocentowania kredytu i warunków jego zmiany, wskutek wyeliminowania z treści umowy pkt 8 ust. 2 jako abuzywnego.

Jak wskazuje art. 76 Ustawy prawo bankowe, zasady oprocentowania kredytu określa umowa kredytu, z tym że w razie stosowania stopy zmiennej należy określić w umowie kredytowej warunki zmiany stopy procentowej kredytu. Nie można przyjąć, aby umowa podpisana przez strony postępowania realizowała ww. ustawowy obowiązek. Umowa ta stanowiła zaś opracowany przez bank wzorzec umowny, w przypadku którego rola pozwanych ograniczała się jedynie do podjęcia decyzji, czy ją podpisać, czy też nie. Tym bardziej klauzula dot. zasad zmiany oprocentowania kredytu musiała być bezwzględnie jednoznaczna, tj. dopuszczająca tylko jedną możliwą interpretację, niebudzącą wątpliwości, dokładnie określona, oczywista.

Stąd też nieważnością dotknięta jest całość umowy. Strony niewątpliwie dokonały wyboru umowy kredytu ze zmiennym oprocentowaniem. W tym stanie rzeczy nie było możliwe uznanie za bezwzględnie nieważną jedynie części umowy (dotyczącej warunków zmiany oprocentowania) lub zastąpienie oprocentowania zmiennego

oprocentowaniem stałym określonym na podstawie pkt 8 ust. 1 umowy, tj. 14,35% w stosunku rocznym, gdyż wypaczałoby wolę stron, skoro obie strony chciały zawrzeć umowę o zmiennym oprocentowaniu.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu I instancji, iż brak jest też jakichkolwiek podstaw prawnych, pozwalających na zastąpienie nieustalonego przez strony czynnika warunków zmiany oprocentowania innymi wynikającymi z treści przepisów, z uwagi na brak takich przepisów. Oznacza to, że na skutek nieustalenia elementu przedmiotowo istotnego umowy kredytu (oprocentowanie zmienne i warunki jego zmiany), nie doszło w sposób ważny do zawarcia umowy. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż strony osiągnęły porozumienie co do faktu zawarcia umowy kredytu ze zmiennym oprocentowaniem. Nie ustaliły jednak w sposób odpowiadający art. 69 ust. 2 pkt 5 prawa bankowego elementu przedmiotowo istotnego tej umowy, tj. warunków zmiany oprocentowania, które stają się tym elementem przy przyjęciu umowy kredytu ze zmiennym oprocentowaniem.

Wskazać także należy, iż późniejsze zawarcie przez strony aneksu do umowy nie mogło w żaden sposób sanować umowy nieważnej już w dacie jej zawarcia.

Z tych przyczyn zawarta w pkt 8 ust. 2 zawartej umowy klauzula abuzywna powodowała nieważność całej umowy.

Abstrahując od powyższych rozważań, poważne wątpliwości budzi również podnoszona przez powoda okoliczność wymagalności roszczenia. Jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, by powodowy bank wypowiedział pozwanym umowę o kredyt odnawialny, a ani w złożonej umowie ani w regulaminie nie zawarto postanowienia łączącego bezpośrednio wypowiedzenie umowy rachunku bankowego z wypowiedzeniem kredytu. Ponadto powód nie wykazał, by zaistniały, a jeżeli tak, to kiedy zaistniały, przesłanki do wypowiedzenia umowy kredytu odnawialnego. Tym samym powód nie wykazał, by roszczenie stało się wymagalne w całości.

Podsumowując powyższy wywód stwierdzić należy, iż wywiedziona przez powoda apelacja nie zawierała zarzutów, mogących podważyć rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego, w związku z czym, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c..

O kosztach postępowania apelacyjnego sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.. Mając na uwadze, iż apelujący przegrał proces, a pozwani ponieśli koszty związane z udziałem w postępowaniu apelacyjnym, należało zwrócić im żądane koszty. Na koszty te składały się koszty ustanowienia pełnomocnika w sprawie, ustalone na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 r., poz. 265).